

Mens en Wereld

VICTORIE

streefd, ook in dagelijkse praktijk ge-
bracht? Wij herdenken de overwinning,
zeker, en wij zouden ons schamen zo wij
om niet nalieten. Maar hebben wij het recht
om met volle, eerlijke trots te zeggen, dat
die zegen tevens de victorie was van het al-
lerbeste waartoe wij persoonlijk en geza-
menlijk in staat zijn?

Het leven kent geen definitieve beslis-
sing; het leven is één reeks van beslis-
singen, iedere dag opnieuw. De victorie
van de vijfde Mei 1945 verliest z'n zin
wanneer wij niet in staat zijn haar dage-
lijks op kleine schaal maar daarom nog
niet minder wezenlijk, te herhalen, telkens
weer. Niet wat anderen voor ons hebben
gedaan, maar wat wijzelf doen en zullen
doen, daar komt het op aan. Wij moeten
ons ervan bewust zijn, dat de gevarren en
bedreigingen van wat altijd als ge-
wezenlijk verschilden van wat altijd als ge-
vaar en bedreiging aanwezig is. Wij moe-
ten er ons dus eveneens van bewust zijn,
dat de krachten en inzichten, die in die
jaren van strijd en verzet werkzaam wa-
ren en de overwinning hielpen voorberei-
den, ook nodig zijn nu en hier, ja nodiger
dan ooit. De moed, de trouw, de
hede, de hulpvaardigheid, de verdraag-
zaamheid, de vrijheidsliefde, het rechtsbesef
— het zijn geen waarden die pas van be-
lang worden in oorlogstijd; het zijn geen
lang worden in oorlogstijd; het zijn geen
waarden van onze cultuur.

In deze overtuiging de bevrijding te her-
denken betekent: blijmoedig de taak te
aanvaarden van hen die gevallen zijn;
het betekent ook: dankbaar voor de victorie
na de oorlog te werken voor de victorie
van de vrede.

Garnit Stuvelling

Toespraak, gehouden in de Grote Kerk te
Alkmaar, op 5 Mei 1954.

Op volgende pagina's:

2. Revolutie van Omar Khayyam;
3. Over concepte-regeling;
4. Schermtuisseling op het voorterrein;
5. De humanist in deze tijd (3);
6. Van over onze grenzen;
7. „IK denk er ZO over”: Gelooft en recht;

Programma Zomerschool.

werd uitgeroemd.

MAAR wanneer wij nu, nauwelijks

treft het ons, hoeveel er anders is gegaan
dan wij hadden gehoopt en verwacht. Wij
hebben in de hongertwintig de langzaam,
al te langzaam naderende zegen van de
geallieerde legers méér gezien als het be-
gin van een nieuwe taak. Dat is begrijp-
lijk genoeg, immers: hoe dieper de ellende
van de verdrukking, hoe groter de blij-
schap van de bevrijding; hoe harder de ont-
spanning van de strijd, hoe heftiger de ont-
spanning van de eindelijke victorie.

Maar vrijheid en victorie zijn geen duur-
zame waarden, het zijn de voorwaarden
voor een menselijker bestaan, het zijn de
politieke vormen die pas door onze men-
selijke arbeid hun wezenlijke inhoud ver-
krijgen. Het leven is niet zo eenvoudig,
dat de militaire nederlaag van fanatieke
vijanden tegelijk de zedelijke triomf van
onze beste eigenschappen zou zijn. Vrij-
heid wordt niet enkel gekennmerkt door
wat men kwijt raakt: dwang, onderdruk-
king, tirannie — maar veel meer door dat-
gene waartoe men bereid is.

De vijfde Mei plaatst de herdenking van
AAROM ons elk jaar voor een
gewetensvraag: wat heb ik met de
herwonnen vrijheid gedaan? Wat hebben
wij met onze herwonnen vrijheid gedaan?
Maar is ook verdreven uit ons midden,
uit ons eigen hart, de gezindheid die het
geweld van mens tegen mens mogelijk
maakt? Hebben in onszelf de vrede, de
vrijheid en de gerechtigheid hun vaste
grond? Het buitenlandse onrecht is versla-
gen, zeker. Maar is ook verslagen in ons
eigen volk, in ons diepste wezen, de he-
melijke neiging om de medemens in zijn
Rechten van de Mens niet alleen geformu-
leerd, maar ook aanvaard, ook nage-

In het leven van iedere mens komen
dagen voor, die in het geheugen blijven
voortbestaan met een bijzondere ge-
voelswaarde: dagen van droefheid en
rouw; dagen van vreugde en geluk. En
telkens wanneer in de gang der jaren de
datum terugkeert, dringt een groep herin-
neringen zich in volle duidelijkheid aan
ons op. Wij viëren verjaardagen, wij ve-
ren kopere, zilveren en soms zelfs gou-
den briloften; wij bezoeken het graf van
hen die ons zeer lief zijn geweest.

Zoals het een mens gaat, zo gaat het
ook een gemeenschap. Zeker hier, in Alk-
maar, behoeft ik dat niet nader toe te lichte-
ten. Alkmaar immers herdenkt nog na
meer dan 3½ eeuw elk jaar het heuglijke
feit, dat de stad op 8 October 1573 ontzet
werd van het moordende beleg der Span-
jaarden, en door deze bevrijding een glo-
rieus begin maakte met de victorie van de
Nederlanden over de Spaanse
dwang. Geen herinnering van persoonlijke
aard houdt, eeuwig in eeuwig, zo'n herden-
king in stand, maar een zinnige traditie:
zinnijk omdat men zich als nageslacht be-
wust is van wat het voorageslacht door-
stond en volbracht; zinnijk, voorzover men
als nageslacht bereid is de erfenis van het
voorgeslacht te aanvaarden, te behouden,
en zo mogelijk vermeerderd over te dragen
aan hen die na ons komen.

En wat voor enkling en stad geldt,
dat geldt ook voor heel een volk.
De vijfde Mei 1945 heeft in onze
geschiedenis voorgoed de historische
waarde van overwinning en bevrijding:
een dag van blijdschap, te groot voor
woorden. Die vreugde te herdenken, te
herbeleven, telkens wanneer het 5 Mei
wordt, kan geen moeitame plicht zijn, geen
lege conventie, geen willekeurig van datum
te wijzigen festiviteit: het is een onweer-
houdbare innerlijke behoefte op die dag
zelf, en op die dag alleen. De vijfde Mei
1945 is de grensdatum tussen jaren van
geweld, van tirannie, van rechteloosheid,
en een nieuwe periode vol eigen, vrije,
nederlands mogelijkenheden.

Er zijn in het verleden honderden over-
winningen geweest — en ook het heden
weet ze helaas wel aan te wijzen — waar-
bij het onrecht en de onvrijheid zeggewier-
den. Men moet veel geloof hebben, en wel-
den. Men van geschiedenis weten, om te durven
menen dat de wereldhistorie inderdaad het
wereldgericht zou zijn. Niet overal wint het
goede; niet altijd wordt het kwaad gestraft.
Maar bij de overwinning die een einde
heeft gemaakt aan de tweede wereldoorlog
zijn voor ons, Nederlanders, victorie en
vrijheid één. En zelfs is het zo, dat niet

Zal de confessionele meerderheid in de Kamer een amendement kunnen aannemen. Intussen zou in tweede lezing een meerderheid van twee-derden nodig zijn. En een zo grote meerderheid hebben de confessionelen niet. Het is de vraag, of zij verwerping van een vermelding van wat voor hen onaanstabaar is zullen willen ris-

keren. Het lijkt ons een pijnlijke zaak. Pijnlijk moet het ook zijn voor hen, die tegen het amendement zullen stemmen al kunnen zij de inhoud ervan geheel onderschrijven. Dit laatste zal, naar men mag verwachten, wel gebeuren. De gelovigen onder de socialisten en de liberalen immers zullen God stellen als „Schepper en Bron van het recht“ willen stemmen. Maar zij zullen de Grondwet niet de juiste plaats vinden om die stemming vast te leggen.

Prof. Romme, de eerste ondertekenaar van de minderheidsnota en waarschijnlijk wel de initiatiefnemer, heeft in „De Volkskrant“ het vertrouwen uitgesproken, dat om zijn denkbeeld veilig en wel in de Grondwet te brengen. Maar dat moet hij toch tegen beter weten in hebben geschreven. Hij doet niet alsof het oordeel over de minderheidsnota afhangt van het al of niet gelovig christen zijn. Een zo doorkneden politicus als prof. Romme moet hebben geweten, dat de beslissing afhangt van de mening, wat wel en wat niet in de Grondwet thuis hoort.

NATUURLIJK zal men in onze humanistische kring van mening zijn, dat de Grondwet niet hoort uit te spreken dat God „Schepper en Bron van het recht“ is. In onze kring zal men de materiële inhoud van de voorgestelde for- mule niet kunnen onderschrijven. In onze kring zou men het bovendien niet goed- keuren, een stelling als deze in een Grond- wet te zetten en er aldus een algemene geldigheid aan te geven, die iedereen moet aanvaarden. Een humanist kan niet wens- sen, dat de overheid theologische en rechtsfilosofische kwesties gaat oplossen. Een humanist kan zich daar niet mee ver- enigen; niet omdat de overheid wel eens — zoals in dit geval — tot een oplossing kan komen die men niet kan aanvaarden, maar omdat het onverenigbaar zou zijn met de humanistische opvattingen omtrent de vrijheid van de menselijke geest. Vol- gens de humanistische denkwijze heeft de overheid zich niet bezig te houden met zulke kwesties.

port overgelegd gekregen, afkomstig van de staatscommissie, die een algemene her- ziening van de Grondwet moest voorbe- reiden. Een van de minderheidsnota's bij dat rapport behelst het voorstel de Grond- wet in te leiden met een ongenummerd artikel, luidende:

„Het Staatsbestel van het Konink- rijk wordt gedragen door de erkenning van God als Schepper en Bron van het recht“.

Wat zal de regering over die minder- heidsnota zeggen?

MOETEN we ons druk maken over een nota van een minderheid, vraagt men misschien. Zeker, dat moeten wij, want de ondertekenaars zijn K.V.P.-ers, anti-revolutionairen en Chris- telijk-historischen. Hun denkbeeld zal in de Tweede Kamer steun vinden bij de groepjes van ds Zandt en de heer Welter. En dus is er een meerderheid van 55 tegen 45 vóór. De minderheid in de commissie vertegenwoordigd een meerderheid in de Kamer.

Als de regering de gedachte van de min- derheidsnota niet overneemt — en wij vragen ons af hoe een kabinet welks voor- zitter de voorgestelde tekst niet kan on- derschrijven, dat wel zou kunnen doen —

TOEN onlangs de Tweede Kamer de Europese Conventie voor de rech- ten van de mens behandelde is er over geklaagd, dat in die Conventie geen verwijzing voorkwam naar God als bron van alle vrijheid. Die klachten kwamen van de kant der confessionele politieke partijen. De regering heeft in haar ver- weer niet principieel stelling genomen. Ge- verklaard was, zo zei zij, dat in de Uniersale Verklaring van de rechten van de mens, vastgesteld door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, een dergelijke verwijzing niet kon worden opgenomen. Dus had men het bij de onderhandelingen aan de Europese Conventie maar niet eens geprobeerd.

Verbijsterend is het overigens nog steeds, dat vertegenwoordigers van de Nederlandse regering blijikbaar wel een poging in die richting hebben gedaan, toen men bezig was de Uniersale Verklaring op te stellen. Verbijsterend, want toen koos men wel principieel partij, en wel zo, dat op zijn minst moet worden betwijfeld, of de regering daar „thuis“ een voldoende basis voor zou kunnen vinden.

Nu heeft enige tijd geleden de regering opnieuw de gelegenheid gekregen om par- tij te kiezen ten aanzien van de vraag, of de Nederlandse overheid als zodanig op eniglei wijze het begrip God mag of moet hanteren. Zij heeft immers een rap-

De lente wekt de wereld tot een feest!
Hier is Khayyam die uwe ziel geneest,
van vasten en gebeden ziek — hij viert
de teugels die uw kwelling zijn geweest.

De nachtegaal koos naar de tuin zijn weg,
zag roos en lillie bloeiend in de heg.
Toen floot hij in extase: „Drink de dagen,
wat niet wordt herdreeft is onderweg“.

Sta op en schenk mij wijn! Wil mij uw woorden sparen —
Vanaavond wil ik kussen van haar mond vergaren.
Schenk mij de wijn zo rozig als haar wangen.
Mijn zinnen zijn verward in haar gekruide haren.

OMAR KHAYYAM
(Naar C. H. Rempt's vertaald
door J. A. Vooren)

OVER CONCEPTIE-REGELING

In één zin — bovendien een zin die, afgezien van zijn strekking, tot critiek noodt — wil prof. Romme c.s. de Grondwetgevers een vraagstuk laten afdoen, waar eeuwen lang strijd over is geweest tussen wijsgeren en tussen theologen. Daar willen de onderterekenaars van de minderheidsnota nu bij meerderheid van stemmen overlaten beslissen door politiek.

DAAR komt het eigenlijk op neer: bij meerderheid van stemmen wil men laten vastleggen, dat „de erkenning van God als Schepper en Bron van het recht” het staatsbestel van het Koninkrijk draagt. Een uitspraak van de Grondwetgever is immers een uitspraak, bij meerderheid — al is het in tweede lezing een gequalificeerde meerderheid — van stemmen gedaan. Bij meerderheid van stemmen moet worden vastgesteld, dat God bestaat, dat God de Schepper en tevens de Bron van het recht is en dat door de erkenning van dat alles het staatsbestel wordt gedragen.

En gesteld eens, dat prof. Romme zijn zin zou krijgen en dat die formule in de Grondwet zou komen te staan. In de minderheidsnota staat, dat die formule uitdrukking geeft „aan het diepgewortelde bewustzijn van een zeer grote meerderheid van de bevolking”. De onderterekenaars besfeffen, dat niet alle burgers het met die formule eens kunnen zijn. Maar zij menen, dat door opnemng in de Grondwet niet tekort wordt gedaan aan de geestelijke vrijheid.

Men kan zich afvragen, wat de onderterekenaars van de minderheidsnota onder geestelijke vrijheid verstaan. Zeker, humane vastgelegde remmingen, schaamteloosvloesel van allerlei levensbeschouwelijk gegeven heeft), is echter reeds een uitvloeisel van allerlei levensbeschouwelijk geacht godsdienst of levensbeschouwing, regelt immers zijn kindertal sinds ettelijke jaren met diverse middelen en doet dit vaak zeer krachtadag. De socioloog en de bevolkingssdeskundige zouden hierover inderessante inlichtingen kunnen verstrekken. 2. Een tweede opmerking die mij van

DIE tweederangsburgers zullen, hoe graag zij het zouden willen, „het Staatsbestel van het Koninkrijk” niet kunnen mededragen. Dat kan volgens de formule van de minderheidsnota immers alleen hij, die God erkent „als Schepper en Bron van het recht”. Wie die erkenning niet deelt, staat daardoor negatief tegenover dat staatsbestel. Hij is revolutionnair tegen wil en dank.

ZOALS iedere uitgave van het Nederlands Gesprek - Centrum leert ons ook de bundeling van meningen en opvattingen, die als publicatieno. 8 — onder de titel „Conceptie-regeling” bij uitgeverij Van Stocckum (prijs: f 1,50) — verscheen, hoe er naast overeenkomsten grote verschillen bestaan tussen de diverse groepen van ons volk. Wie zich hiervoor interesseert zal in dit geschrift kunnen bestuderen hoe verschillende mensen met verschillende levensbeschouwingen tegenover verschijn-selen staan, die met het geslachtsleven samenhangen. Slechts enkele opmerkingen zou ik willen maken.

1. In beschouwingen als deze mis ik niet het Kinseyrapport in Amerika (denk aan de reactie die de publicatie van het Kinseyrapport in Amerika gegeven heeft), is echter reeds een uitvloeisel van allerlei levensbeschouwelijk vastgelegde remmingen, schaamteloosvloesel van allerlei levensbeschouwelijk geacht godsdienst of levensbeschouwing, regelt immers zijn kindertal sinds ettelijke jaren met diverse middelen en doet dit vaak zeer krachtadag. De socioloog en de bevolkingssdeskundige zouden hierover inderessante inlichtingen kunnen verstrekken. 2. Een tweede opmerking die mij van

De onderterekenaars van de minderheidsnota hebben zich wellicht mede laten leiden door een reactie op de toestand in landen, waar de godsdienst onderdrukt of verboden is. Ook daar zijn revolutionnaren tegen-wil-en-dank. Maar de reactie is te ver doorgeslagen. De Grondwet hoort de diepste levensvragen buiten beschouwing te laten, alle gelegenheid latende aan de burgers, om de vrijheid des geestes te genieten.

het hart moet is de volgende: de verschillende vertegenwoordigers der diverse levensbeschouwingen zetten hier hun beginselen uiteen en komen tot bepaalde gevolgtrekkingen. De uitgangspunten en premissen voeren daarbij min of meer consequent naar allerlei voor anderen vaak onaannaarbare, voor de gelovigen echter noodzakelijke en logische conclusies. Soms treft men echter consequenties aan, die niet logisch uit de premisse lijken te volgen en ons onbegrijpelijk en vreemd aandoen.

Op blz. 6 wordt vermeld dat alle leden der commissie pletten voor een optimale voortplanting, dat wil zeggen voor een bewuste regeling van het kindertal, waarbij lichamelijke en psychische gesteldheid, eugenetische motieven, economische, sociaal-paedagogische en sociale factoren, tenslotte ook godsdienstige en zedelijke motieven, van grote betekenis zijn. Na het lezen van deze eensgezinde uiteenzettingen verwacht men dat hieruit de logische gevolgtrekking gemaakt zal worden dat men zijn medemensen nu ook actief zal willen helpen om deze optimale formatie van het gezin te bereiken. Wij komen echter bedrogen uit! De confessio-nale groepen retireren op dit punt angstvallig en nadrukkelijk. Het geven van opvoeding en voorlichting is een kwestie van het gezin en de overheid diene zich op dit terrein volledig te onthouden en moet zelfs openlijk ijveren en propageren voorzichtig weten te betuigen.

Een dergelijke inconsequente lijkt wel typisch Nederlands, want het is bekend dat b.v. in Zweden aan elk consultatiebureau voor zuigelingen ook voorlichting inzake de conceptieregeling wordt gegeven. Om nog maar te zwijgen van zeer beschaaide en zeer Westerse landen (niet in het om zijn lichtzinnigheid zo farietisch gesmaade Frankrijk), waar voorbehoed-middelen openlijk in winkels, kiosken en automaten beschikbaar gesteld worden. In ons vaderland siddert men in vele kringen bij deze gedachten en preferereert blijkaar de knoeierijen in het duister met alle inhumane gevolgen daarvan, zoals ongewenste kinderen of abortus provocatus.

Al schrijvende, waarde lezer, merk ik van het terrein der beschouwing op dat der overtuiging beland te zijn, die niet bij de opzet van deze bespreking bedoeld was. Zeker, dit gebied mag niet tot de onmiddellijke interessesefer van het Humanistisch Verbond gerekend worden, maar ik vermoed dat velen onzer het op dit terrein toch wel met elkaar eens zijn dat, wanneer ergens, dan toch wel hier humanistische inspratie ons doet ontvlammen, doet ijveren en pletten.

Dr. V. W. D. SCHENK

SCHERMUTSELINGEN OP — HET VOORTERRAIN

fett worden toegekend? Blijft over de be-
wering, dat dr Schenk in een brochure
voor het H.V. dezelfde ideeën lanceert als
in een geschrift voor de N.S.V.H. Indien
dat geheel juist zou zijn, wat niet het geval
is, dan zou het nog niets bewijzen, omdat
dr Schenk in dit geschriftje geen specifieke
NVSH-ideeën behandelt.

Ik stel er prijs op in dit verband te her-
halen, wat ik in eerste instantie ook al
schreef, namelijk dat het probleem der ge-
manisten (en niet-huamantisten) verdient. Er
is geen enkele reden om ons voor onze be-
langstelling voor dit vraagstuk te scha-
men.

krijgen is. Alleen daardoor al wordt het
bijzondere karakter van deze uitzending
aangeduid.

Verder lees ik: „Het is typerend dat de
„Centrale” buiten de openlijk-socialistische
bewegingen alleen maar de humanistische
verenigingen steunt.” — Maar dat is een
omkering van de stelling, dr Van Bilsen!

Daaruit vloeit niet voort dat die huma-
nistische bewegingen openlijk of helme-
lijk (i) socialistisch zijn. Evenmin als uit
„liberale” steun voortvloeit dat ze liberaal
zijn.

Nog minder overtuigend is het argument
er op te wijzen dat in de humanistische bro-
churehandel jaren (i) geleden een aantal

Van Bilsen met een uitvoerig artikel ge-
reageerd op mijn beschouwingen over
het rapport van het katholieke Centrum
voor Staatkundige Vorming. Het is welis-
waar een persoonlijke reactie, maar daar
dr Van Bilsen lid was van de commissie
die het rapport heeft opgesteld, en verder
het Centrum beschouwd mag worden als
het wetenschappelijke orgaan van de
K.V.P., is zijn reactie voor de ontwikke-
ling der verhoudingen zeker niet zonder
belang. Er is dan ook alle aanleiding op
zijn betoog in te gaan. Want hoe ontmoet-
digend deze schermtuistelingen op het voor-
terrein in zekere zin ook mogen wezen,
het zou nog ontmoedigender zijn als in
onze democratie de kracht der argumenten
over en weer niet meer afgemeten zou
worden, en de geestelijke strijd tot een
pure machtsstrijd zou worden gededgeerd.

Ik beperk me daarbij tot enkele punten uit
dr Van Bilsen's betoog, waarvan vijf kolom-
aan mijn beschouwingen gewijd zijn. Als
ik de overige punten buiten beschouwing
laat, dan is dat omdat wij hopen daarop,
evenals op de hoofdstrekkings van het Rap-
port, t.z.t. in meer geëigende vorm terug
te komen.

Verbond en P.v.d.A.

Dr Van Bilsen, „dat vrijwel het ge-
hele hoofdbestuur van het Verbond
bestaat uit figuren, die belangrijke functies
in de P. v. d. A. bekleden”. Maar hier ver-
gist dr Van Bilsen zich toch bepaald. Het
staat namelijk zeer duidelijk in het Rap-
port, en wel op blz. 8 regel 14 van onde-
ren. Mag ik uit deze uitslating van dr Van
Bilsen opmaken, dat hij voor zich deze
uitsluiting niet meer voor zijn rekening
neemt?

„Maar de „nauwe band met de VARA”
dan?” zal dr Van Bilsen mij tegenwerpen:
„Van het afstaan van zendtijd blijft niets.”
Ik moet daar niettemin tegenover stellen,
dat noch de VARA, noch het H.V. het
oort anders hebben bedield of voorgesteld
— zie de jaarverslagen! — dan dat het
kwartierje op Zondagmorgen in de ru-
briek geestelijk leven „een daad van een-
voudige rechtvaardigheid” zou zijn t.o.v.
het humanisme, waardoor geen enkele
nadere band tussen H.V. en VARA wordt
gelegd. Week in week uit wordt daarbij
voor de microfoon meegedeeld dat de
tekst der toespoken bij het H.V. te ver-

Verbond en N.V.S.H.

Wanneer dr Van Bilsen tenslotte nota
neemt van het feit dat thans V.V.D. en
P. v. d. A. gelijkelijk voor de burgerlijke
rechten van de humanisten in het krijt tre-
den, dan mag dat zijn houding tegenover
de V.V.D. nader bepalen, maar het ont-
neemt achteraf alle bewijskracht aan de
redenering, dat er een bijzondere band zou
bestaan tussen humanisme en socialisme.

En daar ging het om.

RIE argumenten voerde het rapport
aan voor de „geheime” band tussen
deze beide instellingen. Een daarvan
erkent dr Van Bilsen thans als onjuist.

Een tweede argument is dat dr Storm,
toenmaals voorzitter van de NVSH, in het
Gesprekscentrum opgetreden is als huma-
nist. Maar er zijn ook humanisten die een
belangrijke rol spelen in de Montessor-
beweging om eens een voorbeeld te noe-
men. Welke bewijskracht moet aan zo'n

Verbond en Communisme

MR Van Bilsen neemt geen genoegen
met de duidelijke congresresolutie
van 1949, waarbij uitgesproken werd
dat humanisme en dictatuur onverenigbaar
zijn. Hij haalt daarbij mijn toelichting aan.
Welnu, de kern daarvan luidt als volgt:
„Wat is de conclusie van dit alles voor het
Verbond? Betekent het, dat de leden van de
CPN er uit verwijderd moeten worden? Ik meen
van niet! Niemand weet, wat hun redenen zijn
om lid van de CPN te blijven. Het lidmaat-
schap van een politieke partij houdt zelden in
dat men zich er volledig achter schaat.
Wat zij er van denken is niet uit te zoeken
zonder een gewetensonderzoek, waaraan wij
niet willen beginnen. En dan geldt voor hen
naar mijn overtuiging ten volle de regel, die
Henriëtte Roland Holst eenmaal schreef: „Ik
kom nog eenmaal met U worstelen om Uw
ziel.” Als het Verbond een politiek orgaan was
dan zou de beslissing voor mij, en ik denk voor
veel van ons, niet moeilijk zijn. Maar het Ver-
bond is een levensbeschouwings-gemeenschap.
Als de weinige leden van de CPN in ons mid-
den naar eer en geweten menen onze beginsel-
verklaring te kunnen onderschrijven, en de

In een vorig artikel werd gewezen op de gevaren die de menselijke persoonlijkheid in onze getindustrialiseerde en gemechaniseerde samenleving bedreigen. Toch is er geen reden zich over te geven aan een uitzichtloos pessimisme. Het is uitendeljk toch ook weer een onomstotelijk feit, dat de mens als geestelijk, schepend wezen geen passieve speelbal is van autonome materiele en maatschappelijke krachten. Toch is een waarschuwing hier op zijn plaats. Onze samenleving wordt

nadere toelichting die dit congres er naar ik hoop op geven zal, dan wil ik het gesprek niet afbreken, dan wil ik steeds opnieuw worstelen met hen om de ware menselijke verantwoordelijkheid.

Maar anders ligt het mijns inziens ten aanzien van de leiding. Natuurlijk kan ieder lid tot de leiding geroepen worden, en in zijn algemeenheid geldt dat ook voor de CPN-leden in het Verbond. Op deze democratische regel zou ik geen inbreuk willen maken. Maar uiteraard zal het congres zich keer op keer van moeten vergewissen of de kandidaten daar toe de geschiktheid bezitten. Dat kan een kwestie van bekwaamheid zijn of van persoonlijke gaven, maar ook van opvatting. En wanneer thans een vooraanstaand CPN-lid candidaat is gesteld ten einde een beslissing van het congres uit te lokken, dan moet ik het congres afdragen dit lid te kiezen, juist om de reden dat de opvattingen van dit lid ook naar haar eigen inzicht niet in overeenstemming zijn met wat naar ik meen in het Verbond algemeen kvestie zou gaan om het goed recht der buitenkerkelijken. Het gaat echter, merkt hij op, om het H.V., en dat is wat anders. Dit laatste wordt graag toegegeven. Maar het betekent in dit verband toch niet veel anders dan dat het goed recht der buitenkerkelijken niet betwist wordt, zolang zij zich niet te buiten gaan aan de volledige uitoefening van dat recht. Want dan vrees ik, dat ze al spoedig in conflict zouden komen met wat dr Van Bilsen c.s. aanvaardbaar achten.

En wat de verhouding tussen H.V. en buitenkerkelijken betreft: ik beweet niet dat buitenkerkelijken alleen door het H.V. worden gehopen kunnen worden, maar wel, dat er grote groepen buitenkerkelijken zijn, die voorschans van de kerken volstrekt niets weten willen. Veelal hebben die nog wel behoefte aan contact met het H.V. Ik houd vol dat dr Van Bilsen veel te lichtvaardig heensapt over het probleem der genen, die zelfs deze behoefte niet meer gevoelen. Maar overigens zullen de huanisten graag voortbouwen op de ook door dr Van Bilsen aanvaarde grondslag, dat overheidssubsidie slechts gegeven kan worden, voor zover de behoefte aan bepaalde werkzaamheden blijkt bij degenen, die het betreft. Onze demonstratieve bijeenkomsten waren dan ook niet gericht tegen het onderzoek dat de motie-Stokman daarnaar vroeg, maar o.m. tegen het voor-

Ik heb er geen behoefte aan ook maar één woord terug te nemen van wat ik toen gezegd heb. Wie dit standpunt onduidelijk, on-nederlands of onverantwoord vindt, moet het maar zeggen. Maar dan onder overlegging van de volledige resolutie van 1949 en de volledige tekst van bovenstaand citaat.

Geestelijke strijd begint pas

IT alles heeft met de werkelijke vraagstukken rondom het H.V. maar zijdelings te maken, en bar interesse-sant is het eigenlijk ook niet. Maar het moest nu eenmaal nog eens gezegd worden, dat de commissie en dr Van Bilsen er o.i. niet in geslaagd zijn hun beweringen na is het terrein vrij voor de eigenlijke

geestelijke strijd. Die strijd raakt dr Van Bilsen in zijn artikel ook nog aan. Hij wil waarschuwten tegen de gedachte dat het in deze hele kwestie zou gaan om het goed recht der buitenkerkelijken. Het gaat echter, merkt hij op, om het H.V., en dat is wat anders. Dit laatste wordt graag toegegeven. Maar het betekent in dit verband toch niet veel anders dan dat het goed recht der buitenkerkelijken niet betwist wordt, zolang zij zich niet te buiten gaan aan de volledige uitoefening van dat recht. Want dan vrees ik, dat ze al spoedig in conflict zouden komen met wat dr Van Bilsen c.s. aanvaardbaar achten.

En wat de verhouding tussen H.V. en buitenkerkelijken betreft: ik beweet niet dat buitenkerkelijken alleen door het H.V. worden gehopen kunnen worden, maar wel, dat er grote groepen buitenkerkelijken zijn, die voorschans van de kerken volstrekt niets weten willen. Veelal hebben die nog wel behoefte aan contact met het H.V. Ik houd vol dat dr Van Bilsen veel te lichtvaardig heensapt over het probleem der genen, die zelfs deze behoefte niet meer gevoelen. Maar overigens zullen de huanisten graag voortbouwen op de ook door dr Van Bilsen aanvaarde grondslag, dat overheidssubsidie slechts gegeven kan worden, voor zover de behoefte aan bepaalde werkzaamheden blijkt bij degenen, die het betreft. Onze demonstratieve bijeenkomsten waren dan ook niet gericht tegen het onderzoek dat de motie-Stokman daarnaar vroeg, maar o.m. tegen het voor-

uitlopen op dat onderzoek in de betogen van meer dan één Kamerlid. En ten slotte: de humanisten hebben er geen enkele behoefte aan de katholieke opvattingen te bettelen als „bekrompen, onwetend en onverdraagzaam“, voorzover ze blijk geven van de bereidheid tot principiële argumentatie. Maar ze konden in het verleden niet geheel voorbijgaan aan de niet aflatende wekelijksse stroom van halve waarheden, hele onwaarheden en verdachtmakingen, die van bepaalde zijde op hen gericht werd. Gelukkig zijn er ook altijd andere katholieken geweest, die het gesprek, de geestelijke strijd gaande hebben gehouden. Niet alleen „verlichte“ katholieken in de P. v. d. A. (i) — dr Van Bilsen schuift ons deze mening nog weer even in de schoenen — maar mensen zoals er schijnven in „De Nieuwe Eeuw“, „Te Bilde-
Lire“ en andere organen.

5

Wij wezen reeds op de verhoudingen in het moderne arbeidsproces, waarin de arbeid geen enkele ruimte tot initiatief, vrijheid en verantwoordelijkheid is gelaten en de uitvoertussen de leidende managers en de uitvoerende arbeiders steeds groter wordt. Sociale gerechtigheid, doch vooral ook fundamentele democratisering, méér medezeggenschap en méér verantwoordelijkheid is het enige antwoord op de totalitaire staat. Helas moet echter geconstateerd worden dat in vele maatschappelijke ver-

deze geesteshouding bevorderen. maatschappelijk proces aan te wijzen, die helaas verschillende tendenties in het goud slechts: „Befehl ist Befehl“. Er zijn zij op zich genomen hadden. Voor hen hadden van de verantwoordelijkheid, die bleek dat de meesten geen enkele noie tegen verscheidene oorlogsmisdadigers held was hun vreemd. Uit de processen en eerbied voor de menselijke waardig-later jaren. Verantwoordelijkheiddsbeset-tische „Bloed-en-bodem“-cultus van hun

MAAR het zij zo. Het kan ons standpunt niet veranderen. Want dat wordt niet bepaald door taktiek, maar door de behoefte aan waarachtigheid. Op die basis der waarachtigheid moeten we in Nederland samenleven..... of samen ruzien. Terwijl de stad brandt!

VAN OVER ONZE GRENZEN

Over het Humanistisch Verbond in België

dringt helaas weinig tot ons door. Alleen weten wij dat het driemaandelijks verschijnende tijdschrift „Dio genes“ zijn tweede jaardag is begonnen.

Bij de Beacon Press in Boston U.S.A.

verschijnen in Februari „Humanism as the next step“ door Lloyd and Mary Morain. In dit boek behandelen de voorzitter van de American Humanist Association en zijn echtgenote, die voor de AHA lid is van het hoofdbestuur van de IHEU, het humanisme op eenvoudige en doeltreffende wijze als filosofie, als be- delingen worden in verscheidene staten opgericht, o.a. in Louisiana, Washington, Cincinnati.

(De humanist in deze tijd: Vervolg van pag. 5.)

banden (de fabrieken en kantoren, het leger) de individu niet gewaardeerd wordt als mede-subject, doch gedegradeerd wordt tot een object, een instrument, waaraan de waarde uitsluitend gemeten wordt aan het directe materiele, economi- sche nut. Kant's imperatief „Handel zo, dat gij de mensheid, zowel in Uw eigen persoon als in de persoon van ieder ander immer tegelijk als doel, nooit louter als middel beschouwt“ schijnt een onbereik- baar ideaal geworden. De individu is voor de economie meestal niet meer dan „pro- ductiekracht“ en onze militairten spreken rustig over de „strijdkrachten“, alsof de mens een soort gevechtsapparaat is. Geest- loze massaproductie en ongebreidelde nor- malisatie en rationalisatie bedreigen onze samenleving. De eenvormigheid en geest- loosheid komt bv. ook tot uitdrukking in het karakter van onze moderne woon- kazernes.

6

„De overgang van het agrarische volks- Prof. Rutten merkt in zijn studie over dering.

overtuiging is het kenmerk van dit boekje.

Het ware te overwegen, dit werkje in het Nederlands te vertalen.

De American Humanist Association meldt: De gewestelijke conferentie voor het Midden-Westen der Verenigde Staten, die op 27 en 28 Februari te Toledo (Ohio) plaatsvond, had een grote toeloop van humanisten uit het gehele land. Het onderwerp was „New Values for a Scientific Age“ („Nieuwe waarden voor een wetenschappelijke eeuw“) dat van ver- schiedene zijden werd toegelicht.

In „Free Mind“, het maandbladje van de AHA, lezen wij de verheugende mede- deling dat de humanistische beweging in Amerika zich uitbreidt. Steeds meer af- delingen worden in verscheidene staten opgericht, o.a. in Louisiana, Washington, Cincinnati.

Zoals wij in het vorig nummer van dit blad schreven is in Johannesburg, Zuid Afrika, een humanistische groep op- gericht. „Free Mind“ schrijft dat deze

type in het industriele“ op: „De samen- leving werd een klimaat van wedijver. Dit betekent, dat de een voor de ander een prikkel werd om te trachten vooruit te komen..... Die wedijverterdendens is in onze beschaving ten top gevoerd. In fabriek en op school wordt die neiging door examens, door punten en rangnummers gestimuleerd. Een ieder wordt gewikt en gewogen, ge- meten en vergeleken“.

Velen (vooral in kerkelijke kringen) zijn geneigd de kleine, hechte gemeen- schappen van platteland en dorp met hun tradities tegenover de nieuwe industrie- maatschappij te stellen, waarbij de ver- gelijking dan ten gunste uitvalt van de oude dorpsgemeenschap. O.i. is dit een on- nеле samenleving. De traditie, de moraal is in deze gemeenschappen vaak zo eng- hartig, de individu zo gebonden dat hier van vrije ontplooiing en geestelijke ver- nieuwing geen sprake kan zijn. De grote steden bieden ten aanzien van vrije, gees- telijke ontplooiing, culturele vorming, vrije beroepskeuze, oneindig meer mogelijk- heden dan platteland en dorp. „Stadslucht maakt vrij“.

Inderdad, de stad geeft vrijheid, doch geen gemeenschap. De enkeling blijft er eenzaam temidden van de massa. De ernstige schaduwszijde van de grote stad blijft het proletariaat, de massa van geestelijk losgeslagen individuen, „Viel-zu-Vielen“ (Nietzsche), geestelijk ongewapend tegen de machten van deze tijd, ontvankelijk voor collectivistische en nihilistische stromingen. Ook ten aanzien van hen heeft het georganiseerde humanis- me een taak.

P. KRUG.

groep zich bij de AHA heeft aangesloten

Staten. Een groot aantal brochures over het humanisme is vanuit Amerika naar Johannesburg gezonden.

Ook de British Ethical Union

hield, evenals wij, zeer onlangs haar jaar- lijke congres, waar de voorzitter R. S. W. Pollard de openingsrede hield. Het zal onze lezers interesseren te horen, dat in deze toespraak nadrukkelijk gewezen werd op de betrekkelijk gering groot van het Engelse Verbond. De zes groepen hebben samen slechts circa 250 leden, niet- tegenstaande streven en doel der Ethical Union bekend genoeg zijn. De leeftijd der leden ligt in het algemeen boven de 40 jaar, zodat er bijna geen belangstelling schijnt te bestaan van de zijde van de jeugd. Doordat men in de loop van 1953 reeds is begonnen propagandamateriaal in ruimere kring te verspreiden, is de belang- stelling voor de Union toegenomen, zodat er een zekere opleving te constateren valt.

Mr Pollard probeerde zijn toehoorders ervan te overtuigen dat het nodig was nieuwe groepen te vormen en propagaanda hiervoor te maken. Mr Donald Ford werd benoemd als organisator van nieuwe groe- pen. De moeilijkheden zijn nog groot, want hij is nog niet in het bezit van het nodige materiaal, (brochures en blaadjes) om te verspreiden. Toch is er een begin gemaakt en zijn er in verscheidene plaatsen samen- komsten georganiseerd, waaruit, naar men

hoopt, afdelingen zullen ontstaan.

Bisschop Barnes, het „zwarte

de leeftijd van 79 jaar overleden. Deze waarlijk vrijdenkende man verwierp de leer van de onbevleete ontvangenis en de wonderen uit het Nieuwe Testament.

Doch hij streed voor wereldvrede, eutha- nasie, geboordebeperving en sociale her- vormingen. Een van zijn beste uitspraken was: „Zoals men versleten kledij door

nieuwe vervangt, zo moet ook de gods- dienst de afgedragen gewaden afleggen“.

In „Geistesfrei- DUTSLAND

heid“, het orgaan van de „Freireligiöse Gemeinden Deutsch- lands“ van Maart, lezen we dat dominee

Grosse uit Ganderstheim, op een confe- rentie van geestelijken vertelde, dat het ontmoedigend was te weten, dat gemiddeld slechts zes procent van de gelovigen de kerk bezoekt.

H. A. P.-S.

IK denk er ZO over

GELOOF EN RECHT

VAN juridische zijde heb ik helaas nog geen steun gekregen, en ik zal dus op mr Dubbinks naschrift bij mijn stukje zelf nog één maal moeten antwoorden:

1. Wat ik schreef zou volgens mr Dubbink het probleem verplaatsen en niet oplossen. Ik heb ook geen enkele poging ondernomen om een probleem op te lossen. Wat mij in mr Dubbinks bespreking niet bevreemdigde was het feit, dat hij niet inging op de vraag van mr Dirkzwager, maar deze afwees als zijnde niet goed gesteld. Ik heb enkel getracht aan te tonen, dat deze vraag wel degelijk juist gesteld is en dus ook verdient antwoord te worden. Ik heb niet getracht dit antwoord zelf te geven.

2. Mr Dubbink erkent wel het recht van de staat om elke verbintenis te toetsen op haar zedelijke toelaatbaarheid, maar be- toogt, dat een zodanige toetsing hier niet kan leiden tot een ongunstig resultaat. Men moet immers goed in het oog houden, „dat het daarbij (d.w.z. bij die toetsing) niet aankomt op de voorschriften van een of andere zedelee, maar op de in een tijd- vak (vrijwel) algemeen aanvaarde opvat- tingen over goed en kwaad“. Is het nu echter werkelijk waar, dat „mèr dan een derde deel van ons volk de staat van kloosterling met de daaraan eigen, onvrij- heid (curs. van mij) zedelijk niet alleen- toelaatbaar, maar zelfs een bij uitstek na- volgenswaard ideaal vindt“? Ik ben daar niet zo zeker van als mr Dubbink.

In de eerste plaats zou ik graag willen weten, hoe groot het percentage van dit volksdeel is, dat werkelijk nauwkeurig de door de kloosterling aangegane verbinte- nis kent. En in de tweede plaats: achten degenen, die haar wel kennen, werkelijk deze verbintenis op zich zelf zedelijk toe- laatbaar, zodat zij er ook hun goedkeuring aan zouden hechten, indien deze verbinte- nis werd aangegaan in een enigszins ander

verband, of is het veel eer zo, dat zij een dergelijke verbintenis zedelijk ontoelaat- baat zouden achten, als zij de daarin vast- gelegde onvrijheid in reïncultuur konden beschouwen? Het is toch heel wel denk- baar, dat men deze onvrijheid alleen aan- vaardt als een onvermijdelijk geacht aan- hangsel van een om heel andere redenen zedelijk hoog gewaardeerde levensstaat?

MR Dubbink wil uitgaan van „de in een tijdvak vrijwel algemeen aan- vaarde opvattingen over goed en kwaad“. Goed, maar wat betekent dat nu precies? Dat men de concrete oordelen eenvoudig met huid en haar moet slikken? Of mag men deze concrete oordelen corrigeren tot wat zij geweest zouden zijn als zij tot stand hadden kunnen komen zonder de invloeding van storende omstandigheden?

Ter vermindering van misverstand: Ik heb met dit alles nog steeds niet getracht de door mr Dirkzwager opgeworpen vraag te beantwoorden. Ik wil alleen laten zien, dat mr Dubbinks conclusie van een on- gunstig resultaat van een zedelijke toetsing kan in deze geen sprake zijn, mij voor- barig lijkt.

3. Mijn slotopmerking begint Mr. Dub- bink niet. Ik zou bijna zeggen: en dat be- grijp ik nu weer niet. Wat ik bedoel is dit: gesteld dat de toetsing op zedelijke toelaatbaarheid van de kloosterverbintenis ongunstig uitviel, en gesteld dat er geen andere middel kon worden gevonden om de onzedelijk bevonden verbintenis te ver- hinderen dan het verbieden der kloosters, dan zou daarmee natuurlijk een zekere vrijheidsbeperking gepaard gaan. Maar het bestaan van deze dan zedelijk geboden vrijheidsbeperking zou, naar het mij voor- komt, niet beschouwd kunnen worden als een ernstige inbreuk op het beginsel van de godsdienstvrijheid.

LIBBE VAN DER WAL

(Bovenstaand artikel is een nieuwe reactie van prof. dr. L. v. d. Wal op mr. Dubbinks critiek op mr. Dirk- zwagers boek: „De Codex Juris Canonici, getoetst aan de Nederlandse wetgeving“. Prof. v. d. Wal's eerste artikel in M. en W. van 20 Maart 1954.)

„SOCRATES“ Humanistische stichting

ZOMERSCHOOL van Zondag 1 Augustus tot Zaterdag 7 Augustus in het gebouw van de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort, Dodeweg 8. Onderwerp: „Ontmoeting der Levens- overtuigingen. Wat ons bindt en scheidt.“
Leider: prof. dr. J. Clay en D. d'Angre- mond.

Verschuif om de veertien dagen
Hoofredacteur: H. Bongers. Re- dactie-secretaris: J. van Straaten.
Goetheaan 73, Utrecht. Telefoon: 21563. Administratie: Bleyenburg- straat 1, Utrecht. Telefoon: 10163. Postbus: 304.960, t.n.v. Humanis- tisch Verbond, Utrecht. Adverentie- tarieven op aanvraag. Kleine adver- tenties: f. 1.— p. regel. Abonne- menten: f. 3.— p. jaar. Voor leden van het Hu- manistisch Verbond f. 3.— p. jaar. Voor niet-leden f. 5.—. Buitenland f. 6.—. Losse nummers: f. 0.20.

Sprekers: L. J. M. Feber, „Rooms- Katholicisme“; prof. dr. J. H. Bavink: „Protestantisme“; dr. H. Faber: „Vrijzin- nig Christendom“; dr. A. L. Constandse: „Scepticisme“ en dr. J. P. van Praag: „Hu- manisme“.

Aanvang: 1 Augustus 17 uur (waarna broodmaaltijd). Einde: 7 Augustus 14 uur (na de koffiemiddag).

De lezingen worden gehouden op Maan- dag 2 Augustus tot Vrijdag 6 Augustus om 10 uur. Inleiding op Zondag 1 Augus- tus om 20 uur. Samenleving en nabetrach- ting op Zaterdag 7 Augustus om 10 uur.

Algemene dagorde (voor Maandag tot Vrijdag): 9 uur ontbijt; 10 uur lezing; 11.15 uur koffiepauze, 11.30 uur gedach- tenwisseling in kleine groepen, 13 uur broodmaaltijd, 18 uur warme maaltijd, 20 uur algemene gedachtenwisseling.

De middagen zullen zoveel mogelijk vrij- gehouden worden voor wandel- of fiets- tochten in de omgeving, of rust.

Deelnemersprijs: Inclusief volledig pen- sion: f. 42.50 + f. 1.— indien men niet zelf voor innengoed (lakens, sloop, hand- doek) zorgt. Zonder pensio: f. 12.—.

LOGEERGELFGENHEID

Bij particulieren te Haarlem (grens Aerdenhout) 15 min. v. Zandvoort, str. w. f. 38.— p.p. p.w. Goede ref.

Brieven onder no. M 5 bur. v. d. blad.

De Vereniging voor Maatschappe- lijk Werk op Humanistische Grond- slag Humanitas vraagt voor haar Centraal Bureau te Amsterdam een **STENO-TYPISTE**
NEDERLANDS
Brieven aan het Centraal Bureau, Vondelstraat 61, Amsterdam-W.

Echtbaar zoekt betrekking in **Huish. of als concierge, huisbew. e.d.**
Brieven onder no. M 1 bur. van dit blad.

VRDEBSACTIE

Radicaal Pacifistisch Maandblad

Onder redactie van Dr W. J. Jong en H. Kuysten. Administratieadres: Chr. Benne- kerslaan 22 D, Rotterdam (O). Abonne- mentenprijs f. 3.— per jaar.

C R E M A T I E

Het lidmaatschap der Vereniging voor Facultatieve Lijkverbranding geeft recht op toepassing van lage crematie-tarieven. Gezins-contributie f 3.- per jaar. De Vereniging bemiddelt voor gezinsverzekering op speciale voorwaarden.

Alle gewenste inlichtingen: Hoofdkantoor
Riouwstr. 186, Tel. 554797, S-GRAVENHAGE.

WEEZENKAS

Vereniging op de grondslag van het beginsel "Opvoeding zonder geloofsdogma"

Inlichtingen omtrent het lidmaatschap bij de Secretaris W. DE HAAS, Adm. de Ruyterweg 234, Amsterdam-W.

De kerkeijken zorgen voor hun wezen door het instandhouden van weeshuizen etc.

Buiten-kerkeijken zorgen voor hun wezen door zich aan te sluiten bij de

Gep. ambtenaar, mooi groot bovenhuis bewonend te Amsterdam, wil zijn **huishouding**, nu of later, met dame voor gez. Brieven onder no. M 4, bur. van dit blad.

Adres: Heemstedestr. 33III, Amsterdam. v. middelb. leeftijd.

REISGENOOT

Een heer en 2 dames zoeken voor 3 w. reis in Aug. naar Z.Tr.

Brieven onder no. M 2 bur. van dit blad. huwelijk wenst. Ieftst ween.

Alleenst. dame, z. kar., ontw., goede ver-

HUWELIJK

Mevr. Wed. Klein Onstenk-Peereboom. 2e Helmersstr. 35bel., Tel. 89863.

AMSTERDAM LOGIES-PENSION

Uitgave van Querido, Amsterdam. Verkrijgbaar bij het Centraal Bureau van het Humanistisch Verbond, Bleyenburgstraat 1, Utrecht, Postb. 304960.

154 pag. Prijs geb. f 7,90.

Prof. Dr. Garmt Stuijveling
In dit toneelstuk heeft Garmt Stuijveling de innerlijke ontwikkeling van deze grote Nederlanders uitgediept. In dit dichters-lijke spel herkent men de spanningen en conflicten, die kenmerkend zijn voor onze eigen tijd.

Spel van het Humanisme

ERASMUS

HUWELIJK

Jongeman, dertiger, gescheiden, met goede positie in Soerabaja, zoekt kennis-making door correspondentie, met huwe-lijk als doel, met jonge vrouw 25-30 jaar. Europees verlof niet mogelijk voor 1957. Brieven met foto aan G. Steenbeek c/o N.T.S.H.M. Kotakpos 12 Soerabaja, Indonesië.

OPENING

PINKSTERSEIZOEN

van het

met geheel nieuwe collecties in alle afdelingen, welke bevroord werden op de Herenmodebeurs te Amsterdam

Geeft ter gelegenheid van deze opening met de nieuwste creaties, aan elke koper(ster) voor het komende reisseizoen een pracht

SERVICE KOFFER CADEAU

ONZE PINKSTERAANBIEDINGEN:

Sportcolberts In de nieuwste Italiaanse V-Style f 59.50 f 49.50 f 39.50	Pantaloens In Gabardine, Kamgaren en Mating f 28.- f 24.- f 18.-	Demi-Saisons In de beste Engelse Tweeds f 75.- f 55.-
Elco-Huisman MAATSISTEEM COSTUUM In pracht Voorjaars-dessins f 108.- f 98.- f 88.-	Gabardine Regenjas In Raglan en met ingezette mouw met volle garantie. f 105.- f 85.-	Mantels In 'Swaggar en aangesloten modellen f 74.- f 67.-
Mantel Costuum MAATCONFECTIE In Tropical en Kamgaren f 95.- f 75.-		

BB

UNIEK

*** Regenjassen**, voor Dames en Heren, alle modellen en kwaliteiten, o.a. het bekende WINCHESTER merk.

f 46.- f 37.-

■ Alle reiskosten worden door geheel Nederland vergoed!

■ DEZE RECLAME GELDT TOT PINKSTEREN

AMSTERDAM

NIEUWENDIJK 143

TELEFOON 47135

DE LIBERTIJN

maandblad voor jongeren

uitgave: humanistische jongeren gemeenschap

abonn.: f 1.50 per jaar

Redactie-secretariaat: Willemsstr. 12 III, Amsterdam Zuid I.

Betalingen: Giro 13500 t.n.v. Gem. Girokantoor Amsterdam t.g.v. rek. I 2888 De Libertijn.

Wat leeft er onder de jongeren?

Gesch. d., alg. int., beg. 40 zoekt

GOEDE KAMERAAD.

Brieven onder no. M 3 bur. van dit blad.

Gesch. d., alg. int., beg. 40 zoekt